

Puno posla za Tebe Lijepa Ženo

Jesper Juul: "Kindererziehung ist für manche ein Leistungssport"

04.04.2008 | 17:19 | Doris Kraus (Die Presse)

Die Presse: Nikada dosada u povijesti roditelji nisu znali vise o odgoju djece općenito. I nikada nisu bili tako nesigurni kao danas. Zasto?

Juul: Moji su roditelji jos imali pono vise pomoci sa strane. Mogli su pitati susjede, sestre ili bracu i pri tom su svi bili manje vise slicnog misljenja sto se odgoja tice. Moja generacija je mislila da je odgovor jako jednostavan: naprosto raditi sve suprotno onome sto su nasi roditelji radili. Ali to nije funkcioniralo. Da nas ne postoji konsensus o vrijednostima vezano na odgoj. Roditelji moraju ili „preuzeti“ neke od postojećih metoda koje im se cine razumljivima, ili se pitati kakav tata ili mama zele biti. Po prvi put od srednjeg vijeka, roditelji se nalaze u takvoj situaciji.

Istovremeno je u zadnih 15 godina broj znanstvenih istrazivanja vezanih na odgoj maltene eksplodirao. Sve to sam ja jos kao razvojnu psihologiju ucio, je ne samo „staromodno“, nego i naprosto i krivo. Zbog toga mogu dobro razumjeti nesigurnost roditelja. I krivo mi je kada politicari kritiziraju roditelje pod motom „pa to svatko zna“. Pri tom je jos vecina normi preuzetih iz proslih dana vezana na standarde koji su vrijedili u drustvu relativnog siromastva (u odnosu na danasnje drustvo blagostanja). Danas ljudi (ovo se naravno odnosi na zapadno drustvo) imaju u prosijeku puno vise novaca nego prije. Nema jedinstvenih odgovora, niti recepata. Ali ovo je s druge strane jako interesantno vrijeme. I vecina roditelja je konstruktivno-nesigurna, angazirana i zainteresirana. I uspijevaju prilicno dobro na svom odgojnom putu.

Die Presse:Odgajamo li mi danas nasu djecu previse ili premalo?

Juul: Puno djece su danas na neki nacin „preodgojena“ (u smislu da dobivaju previse „odgoja“) zlica se drzi ovako, noz onako, ruke se ne drze u depu.... To nije odgoj, to je kondicioniranje. Odgoj (dobar) se “nalazi izmedu redova”. Ono sto djecu pozitivno fascinira, sto ce preuzeti kao matricu, u tome imamo malo ili nemalo kontrole. U

sustini trebalo bi manje energije ulagati u to “kondicioniranje” djece, a vise u sebe samog (roditelja) kao osobu i odnos sa partnerom. To je za djecu puno bolje od zivljenja filozofije “djeca u centru”.

Die Presse:Knjige o odgoju (takode i vase) prodaju se bolje nego ikada, emisije kao”super nanny” dozivljavaju boom. Da li ta kolicina savjeta zapravo roditelje vise cini nesigurnima, nego sto im pomaze?

Juul: Da, to se cesto dogada. Vise ne postoje jednozacni i od svih priznati odgojni experti. Ja bih rado na svoje knjige stavio napomenu: zabranjeno za roditelje djece mlade od 14 mjeseci. Prvih godinu i pol treba vlastitu djecu naprosto dobro upoznati. Roditelj moze probuditi/mobilizirati “unutarnjee” mamu i tatu, ili kupiti super nanny video. Ja osobno nalazim takve emisije groznim. To je neka vrsta socijalne pornografije. Nesretna djece se bez srama i etike eksponiraju sirokom i nepoznatom gledateljstvu. I poruka je „ovo su zlocesta djeca“. U norveskoj su takvi programi zabranjeni. A radilo se o puno blazim verzijama nego sto su engleska ili nemacka verzija.

Die Presse:Danase puno roditelja zali da su jednostvano preoptereceni i da zahtjevi odgoja prevazilaze njihove snage. Zasto?

Juul: Roditelji se pocesto zale: mala djeca trazee jako puno paznje. To je točno. Oni zaista zahtjevaju puno paznje. S druge strane trebaju manje nego sto zahtjevaju. To je za mlade mame jedno veliko iznenadenje. One vjeruju da moraju 24 sata dnevno biti mame, a da i ta 24 sata nisu dovoljna. Imati djecu, znaci imati jedan dugacak i beskrajan odnos ljubavi, kao izmedu zena i muskaraca. Ali nitko ne kaze da je taj odnos ljubavi i partnerstva izmedu zene i muskarca jednostavan ili bez konflikata. Zasto radimo razliku izmedu “pravih” ljudi i djece?

Odgoj djece je za neke kao natjecateljski, profesionalni sport. To je jako tesko izdrzati. I djeci i roditeljima. Uz to se svakih par godina mijenjaju “trendovi” odgoja i roditeljstva. Momentalno imamo tendenciju pravljenaj projekata od djece. Prvo su svi htjeli super inteligentnu djecu, sada svi hoce “sretnu” djecu. To je takode ludost, to ne ide tako. Tko je od nas odraslih vise od 15 minuta dnevno sretan?

Die Presse:Ali logično je da roditelji žele da im djeca budu sretna?

Juul: Postoji velika razlika između „željeti da dijete bude sretno“ i od toga napraviti projekt. Kroz to djeca postaju samo nesretna. To se ne može raditi na silu. To treba ići prirodno i polako.

Die Presse:Prirodno i polako, to zvuči dobro. Ali danas svima nama nedostaje vremena za djecu i općenito.

Juul: To mnogi misle. Ali je pitanje da li je to točno. U Danskoj puno više majki počinje ranije raditi nego u npr. Austriji. I nikom još nije poslo za rukom dokazati da je to bolje ili gore. U moje vrijeme je bilo isto tako. Prošlost ne treba romantizirati. Odnosi između djece i roditelja često nisu bili dobri. Odnos između oceva i djece nije često niti postojao. Mi smo danas učinili nešto jako važno, a to je da smo odlučili da se djeca ne smiju odgajati nasiljem, niti da je dopustivo činiti nasilje nad djecom, bez obzira radi li se o fizičkom ili psihickom nasilju. Duboki strah koji su djeca još u prošloj generaciji osjećala prema odraslima, nestao je ili nestaje. Doduse mnogi odrasli, kao i učitelji se zbog toga zale. Ali tako je bilo i kod žena. One su odjednom počele govoriti i to govoriti što žele. Tako je sada kod djece. Ona imaju po prvi put mogućnost da se razviju u zaista slobodna bića. Uprkos nekim odgojnim greškama koje kao roditelji činimo.

Die Presse:Kakav je po vašem mišljenju utjecaj činjenice da su djeca većinu vremena sa odraslima?

Juul: Djeca više nemaju par sati dnevno, gdje mogu biti bez odraslih. To funkcionira na selu ili malom gradiću, ali ne u Beču. Djeca su stalno kontrolirana odnosno pazena od strane odraslih. Mislim da je to šteta. Socijalnu kompetentnost su djeca prije razvijala međusobno, odnosno sa manjim utjecajem odraslih. Da je samo moja mama vidjela i znala što smo mi sve radili. To nije uvijek bilo lijepo, ali smo puno iz toga naučili. Danas napr. nitko ne smije pokazivati agresivnost, jer se ona povezuje sa nasiljem. To nije sasvim točno. Nas svijet postaje djeci sve uži. A paradoksalno je da stalno govorimo, kako djeca trebaju granice. Skandinavska djeca provode u dobi od 1 do 15 godina

25000 sati u raznim pedagoskim institucijama. 6.7 sati dnevno sa odraslima i djecom koju ne mogu sami izabrati. Zapravo je zacudjuce, da toliko djece na to pristaje.

Die Presse:Nedostaju li muskarci kao referentne osobe u zivotu djece, pogotovo djecaka.

Juul: Prije 50 godina bilo je mozda 2,3 posto oceva koji su bili involvirani u bondig fazi prve godine svoje djece. Danas ih je u danskoj 45, 50 posto. U Austriji manje. (nazalost) Ali ne treba se uvijek samo o tome govoriti iz pozicije djeteta. Nasa cijela povjest je povijest odsutnih oceva. A i danas ih se bas ne uspijeva uvjeriti. Mada bi politicari to jako htjeli. (nije bas da sam uvjerena.) Trebalo bi se pozabaviti i tim koliko bi to bilo za oceve dobro i obogacujuce i oplemenjujuce. Ta diskusija se u Austriji ne vodi.

Muskarci-tate-ocevi ne trebaju biti "zamjenske" majke. U toj ulozi se oni ne osjecaju dobro. Njihova se uloga treba redefinirati i tu bi mogli uciti od zena. Ja vidim puno djecaka koji imaju problema sa agresijom. Nitko ne pita: na koga se ljutis? Djecaci danas imaju slobodu bez nasilja. I ne znaju kuda sa svojom maskulinom energijom. To ne mogu uciti od zena, to moraju uciti id oceva. Ocevi bi trebali od godine i pol svaki dan 15 minuta se hrvati sa svojim sinovima. (ja bih dodala i sa kcerima) tjelesnost je vazna. Prije je nase drustvo bilo vise maskulino, sa vojskom, policijom i slicno. Danas je pak vise feminizirano. Djeca koja se u tome ne osjecaju dobro traze konfrontaciju sa policijom, sitnim kriminalom ili postaju macho. Ali problem se moze rjesiti. Moramo pricekati na muskarce. Ja vjerujem da ce brzo doci.

Die Presse:U Austriji se diskutira o obaveznom porodiljskom dopustu za oceve u trajanju od mjesec dana. Kako vi to vidite?

Juul: Ja savjetujem majkama vec 30 godina: Kada je dijete izmedu 9 mjeseci i godinu i pol, mama bi trebala na najmanje 18 dana otici negdje drugo. I ne nazivati. Partner ce se vec sama javiti ako ce mu trebati pomoc. Toliko dugo, dok dijete svom tati „ne ude pod kozu“ i tata razvije „senzore“ za dijete koje vecina mama razvije. To se uvijek pokazalo jako dobrim. Cak i iako su se ocevi nakon toga opet

„povukli“ razvili su sasvim drugi odnos prema djetetu i prema tome da se majke cesto osjecaju izmordano i preoptereceno. Ali globalno gledano

Die Presse: Da li su djeca u zadnjih 20, 30 godina postala zahtjevnija i „teza“?

Juul: JDa, kao i zene. Oni danas manje-vise kazu sto zele. To djeca nisu nikada prije radila. Danas ih i vidis i cujes. To je islo tako brzo, da se odrasli nisu stigli prilagoditi. Danas se mora drugcije ophoditi sa djecom.

Die Presse: U Austriji je pred kratko vrijeme objavljena studija koja kaze da je broj djece sa psihickim problemima u porastu. Da li su djeca danas bolesnija?

Juul: Mnoge od tih dijagnoza su postmoderne konstrukcije. Mi imamo puno strucnjaka i oni moraju nesto raditi. Njihov habitus je da traze greske, ne mogucnosti. Djeca nikada prije nisu bila tako kategorizirana. Pri tome se djeca sve ranije i ranije i sama artikuliraju. Ako kod kuce imama problema, pokazat cu ih u skoli.... pri tome moramo pogledati cijelo drustvo u cjelini. Koliko ima odraslih sa psihickim problemima ili su ovisnici o alkoholu, drogama.

Die Presse: Da li to znaci, da je skola zakazala?

Juul: Ucitelji u svom obrazovanju ne uce o djeci, oni uce o ucenicima. Ne uce takode ni o odraslima, odnosno kako razgovarati sa roditeljima. Oni se roditelja i boje. Tako dolazi do toga da oni sa sve manje radosti rade, a drustvo ih sve manje podrzava. Samo ih kritizira. Moramo se vise truditi oko dodatnog obrazovanja ucitelja. Zapravo bi mogli reci: sljedecih 15 godina trebamo skole za ucitelje. Tako je i u obiteljima. Kada djeci ide lose, moramo se pozabaviti sa roditeljima. Primitivno je reci: vise vremena za djecu, postaviti granice. To dolazi od muskaraca starijih od 70 godina i nema vise nista zajednickog sa realnoscu.

Die Presse: Standardi u razvoju djece postaju takode sve uzi. Sto dijete

kada treba moci. Povecava li i to pritisak na roditelje?

Juul: Da. Pritisak konformiteta ili „normalnosti“ postaje sve veci. To nazalost dolazi i od roditelja. U Oslu su ljekarnici izvjestili da se naglo povecao promet laksativa za djevojke od 8,9 godina. Zasto? Majke pricaju sa svojim prijateljicama o dijetama i tezini, pa i djeca pocinju vjerovati da je to jako vazno. To dolazi od odraslih (I moja napomena: od odraslih ne od armanija i kate moss)

Zapravo je to jednostavno. Ako zelimo zanti kako ce biti sa djecom za 15 godina, onda trebamo gledati sadasnje i buduće roditelje te djece, koji su sada 25 do 40 godina stari.

("Die Presse", Print-Ausgabe, 7. 4. 2008)